

Карпетян О.М.
к. е.н., доцент,
доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності
Західноукраїнський національний університет
Карпетян А.Е.
ст.гр.МЕНм-12
Західноукраїнський національний університет

ДО ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ РОЗШУКОВИХ ДІЙ ТА ЕКСПЕРТИЗ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Розслідування будь-якого злочину передбачає планування цього процесу. За своїм змістом і функціями планування є складним процесом визначення шляхів, методів, засобів, сил і термінів успішного досягнення заздалегідь поставлених цілей. Участь у роботі слідчої групи є формою взаємодії правоохоронних органів. При розслідуванні легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, формування групи є обов'язковим. Слідчо-оперативна група має бути сформована зі спеціалістів, які здійснюють перевірку (ревізори, інспектори). Базові знання та вміння фахівців слідчо-оперативної групи є: (табл.1).

Подальший перелік розшукуваних документів і предметів визначають залежно від:

- 1) специфіки діяльності ділового підприємства;
- 2) способів легалізації злочинних доходів;
- 3) обраного слідчим напряму пошуку підозрілих фінансових операцій та угод.

Допит як найбільш інформативна слідча дія початкового етапу розслідування легалізації проводиться з метою отримання доказів від підозрюваних, тобто осіб, які безпосередньо здійснювали легалізацію, а також широкого кола свідків. Тактика допиту підозрюваного, у тому числі його тематика, залежить від того, до якої категорії належить допитуваний. До першої категорії належать особи, які легалізують свої злочинні доходи.

Другу категорію складають особи, які легалізують чужі злочинні доходи, тобто допомагають власникам цих доходів, одержаних злочинним шляхом, розірвати прямий зв'язок між цими доходами і злочином, внаслідок якого вони утворилися, маскуючи сліди цього доходу. злочинність і подальше введення в законний цивільно-правовий обіг доходів, одержаних злочинним шляхом. з метою остаточно надати їм вигляду легально отриманих [1].

Таблиця 1

Знання та навички для проведення фінансових розслідувань*

Основні завдання проведення фінансового розслідування	Володіння методами перевірки на різних об'єктах	Володіння методикою оцінки й аналізу
виявлення фінансових операцій та інших угод, спрямованих на легалізацію (відмивання) злочинних доходів; доказування конкретних фактів легалізації (відмивання) злочинних доходів; доказування злочинного джерела походження грошових коштів; розшук, арешт, конфіскація злочинних доходів; виявлення і доведення раніше невідомих фактів та епізодів злочинної діяльності щодо легалізації (відмивання) доходів; розширення доказової бази шляхом організації та здійснення оперативного супроводу всього процесу розслідування	касового залу, операційної (оборотної) каси, сховища грошей і цінностей; операційного залу; бухгалтерії (у тому числі внутрішньої); пунктів обміну валют; активних та пасивних операцій, послуг; автоматизованої системи обробки інформації; кредитних і депозитних операцій; здійснення операцій з цінними паперами та формування статутного фонду; здійснення валютних операцій; кадрової роботи; юридичної служби; внутрішньої аудиторської служби.	фінансових звітів банку (шляхом вивчення фінансових показників); стратегії управління активами й пасивами; політики управління ліквідністю та резервами

*Побудовано самостійно

Як показує практика, на початковому етапі розслідування підозрювані – учасники злочинного угруповання – зазвичай

відмовляються давати будь-які свідчення або надавати неправдиву інформацію.

Для проведення аудіо-, відеоконтролю особи згідно п. 5 ч. 1 ст. 267 КПК України, можна здійснити обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, причетної до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, застосовуючи таємне проникнення до них, після чого встановити технічні засоби аудіо- та відеоконтролю особи [2].

Згідно з ч. 3 ст. 267 КПК України, неможливо провести обстеження приміщень, які спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені відповідно до закону (приміщення з примусового утримання). Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи може здійснювати слідчий або оперативний підрозділ за його письмовим дорученням у порядку ст. 41, 246 КПК України. За результатами її проведення, відповідно до вимог ст. 104, 106, 252 КПК України складається протокол, який з додатками не пізніше ніж через 24 год. з моменту припинення цієї дії передається прокурору для подальшого збереження отриманих під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій речей і документів, які планує використовувати в кримінальному провадженні (ст. 252 КПК України).

Як показує аналіз оперативно-розшукової та слідчої практики, для отримання необхідних результатів від цієї дії необхідно володіти певними професійними здібностями, які десятиліттями накопичувались у підрозділах, які обслуговують оперативні підрозділи суб'єктів МВС. оперативно-розшукова діяльність, забезпечення їх необхідною інформацією [3].

Одним із пріоритетних напрямків розслідування злочинів цієї категорії є визначення необхідності проведення різноманітних експертиз, зокрема, судово-економічної та криміналістичної (технічна експертиза

документів, почерку, комп'ютерно-технічна експертиза тощо). Враховуючи, що для проведення цих експертних досліджень потрібен певний час, їх доцільно призначити на початку розслідування. Використовуючи висновки експертів, слідчий зможе підтвердити версії слідства щодо обставин легалізації доходів. Основними видами судово-економічних експертиз є: – судово-бухгалтерська (80% від загальної кількості експертиз); – фінансово-економічні (15%); – грошові (1%); – податкові та фінансово-аналітичні (4%). На практиці у провадженнях про легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, найчастіше проводяться судово-бухгалтерські, почеркознавчі експертизи, а також техніко-криміналістична експертиза документів [1].

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 лют. 2018 р.: (офіц. текст). К.: ПАЛИВОДА А.В., 2018. 404 с.
2. Посібник з деяких аспектів здійснення фінансових розслідувань (дослідження фінансових відносин) URL: [https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20\(National%20Studies,%20Guidances%20etc\)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20(National%20Studies,%20Guidances%20etc)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf)
3. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <http://www.sdfm.gov.ua/>